

УДК 634.75:631.526.3

Павлюк Н. В.*, Матус В. М.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15,
м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: natalkapavluk@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПЛОДІВ СУНИЦІ САДОВОЇ (*FRAGARIA ANANASSA* DUCH.)

Одним із методів ідентифікації сортів рослин суниці садової є опис морфологічних ознак, який наразі здійснюють за адаптованою міжнародною Методикою проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria* L.) на відмінність, однорідність і стабільність (ВОС).

Колекція загальновідомих сортів рослин суниці садової Решетилівської лабораторії Філії УІЕСР Полтавський ОДЦЕСР у 2015 році поповнилася 12 сортами зарубіжної селекції: 'Вайбрант', 'Веріті', 'Еверест', 'ЕВІ 2', 'Елеганс', 'НФ137', 'НФ205', 'НФ311', 'НФ421', 'Румба', 'Соната', 'Фламенко'.

Спостереження морфологічних ідентифікаційних ознак сортів здійснювали візуально і за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу прояву. Для розпізнавання сортів суниці садової враховували якісні (QL – 4), кількісні (QN – 34) і псевдоякісні (PQ – 10) ознаки вегетативних і генеративних органів рослин. Серед них 18 морфологічних ознак стосувалися безпосередньо плоду. Спостерігали візуально чи вимірювали не менше 40 ягід кожного сорту за такими кількісними ознаками: плід: довжина відносно ширини; розмір; різниця форми між верхівковими та іншими плодами; рівномірність забарвлення; глянсуватість; нерівність поверхні; ширина вільної від сім'янок зони; положення сім'янок; положення чашечки; положення чашолистків; діаметр чашечки порівняно з діаметром плоду; прилягання чашечки до плоду; твердість; повітряна комірка. Псевдоякісні ознаки, як: плід: форма; забарвлення; забарвлення м'якоті (за винятком серцевини); забарвлення серцевини спостерігалися візуально, при цьому верхівкові плоди не враховували.

За результатами опису морфологічних ідентифікаційних ознак плодів сортів рослин суниці садової встановлено, що однакової довжини та ширини були плоди сорту 'Еверест'. Довші відносно ширини плоди мали сорти 'Соната', 'Фламенко', 'ЕВІ 2', 'Елеганс', 'Румба', 'Вайбрант', 'Веріті'. Решта сортів мали значно довші плоди. Плоди середнього розміру були притаманні сортам 'Еверест', 'ЕВІ 2', 'Соната', 'Румба', 'Веріті'. Великі та дуже великі ягоди мали 'Фламенко', 'Вайбрант', 'Елеганс', 'НФ137', 'НФ205', 'НФ311', 'НФ421' відповідно. Конічної форми плоди були у сортів 'ЕВІ 2', 'Фламенко', 'НФ137', 'НФ205', 'Веріті', 'Вайбрант'. Серцеподібні плоди мали 'НФ421', 'Румба', 'Соната', 'Еверест', 'Елеганс'. Плоди циліндричної форми були притаманні 'НФ311'. Досліджувані сорти мали переважно рівномірне червоне ('ЕВІ 2', 'Елеганс', 'Соната', 'Фламенко', 'НФ311', 'НФ421', 'Румба', 'Веріті', 'Вайбрант') і темно-червоне забарвлення ягід ('Еверест', 'НФ137', 'НФ205'). Заглиблені у м'якоть сім'янки мали плоди сортів 'НФ421', 'НФ137', 'НФ205', 'Румба', 'Еверест', 'Веріті'. У сортів 'ЕВІ 2', 'Елеганс', 'Фламенко', 'НФ311' сім'янки були

розташовані у рівень з поверхнею ягоди й у 'Сонати' і 'Вайбранта' – виступали над поверхнею. Сортам 'ЕВІ 2', 'Соната', 'Вайбрант', 'НФ137', 'НФ311' були притаманні дуже м'які та м'які плоди. Середньо тверді ягоди були у 'НФ421', 'НФ205', 'НФ205', 'Еверест', 'Елеганс', 'Веріті', тверді – у 'Румби'.

У плодів сорту 'Румба' спостерігалася велика повітряна комірка. Решта досліджуваних сортів мали дуже малу і середню комірку.

Ознаки плоду розмір, форма, забарвлення вважаються найвідмітнішими, тому їх було використано під час групування сортів суниці садової.

УДК 635.21:631.53.01

Подгаєцький А. А.

Сумський національний аграрний університет, вул. Г. Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна, e-mail: podgaje@mail.ru

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СТАНДАРТІВ У СОРТОВИПРОБУВАННІ КАРТОПЛІ

Щоб виявити перевагу одного з варіантів або вказати на відсутність різниці його з іншими в наукових дослідженнях використовуються стандарти. У селекції це вирішується порівнянням з сортами-стандартами. За сортовипробування картоплі прийнято використовувати умовний стандарт, що справедливо, враховуючи широкий спектр умов випробування. Дещо інше стосується селекційного випробування.

До передачі сортів у Державне сортовипробування тривалий час проводиться їх випробування у селекційній установі. Впродовж цього часу необхідно мати критерії відборів і ними можуть бути сорти-стандарті.

Особливість картоплі – два способи розмноження: генеративний та вегетативний.

У практичній діяльності людей переважаючим є останній. Крім багатьох позитивних сторін його використання мають місце і негативні. Перш за все це накопичення у процесі існування сорту інфекції, зокрема вірусної, якої важко позбутися під час репродукування сорту. Іншим є біологічне старіння сортів, яке може бути основою його виродження. Крім цього існують інші причини старіння сортів, які негативно впливають на реалізацію його спадковості за основними агрономічними ознаками.

Викладене ускладнює вибір стандартів у процесі селекційного випробування гібридів. Вважаємо, повинно бути декілька підходів у вирішенні цього питання. Перш за все, як стандарти повинні використовуватися сорти високо адаптовані до умов вирощування в регіоні діяльності селекційної установи. Тільки за таких умов можна уникнути нерівномірності прояву агрономічних ознак серед сортів-стандартів. По-друге, особливістю сорту, визначеного як стандарт, повинно бути поступове біологічне старіння. По-третє, стандарт повинен характеризуватися хоча б відносною стійкістю проти найбільш поширених у регіоні хвороб та шкідників.